

A Bethlen Gábor Alapítvány 2022. évi díjazottjai

„Mi minden erőt, ami a haza javára akar és tud lenni,
nem eltiporni, hanem együvé fogni kívánunk.”

2022. november 5-én, immár megszokott helyszínen, a Pesti Vármegyeháza Dísztermében tartotta éves díjátadó ünnepségét a Bethlen Gábor Alapítvány. Az esemény a magyar forradalom és szabadságharc szovjet eltiprására való megemlékezéssel kezdődött: Gy. Szabó András előadóművész, a BGA kurátora Nagy Gáspár *Ők már kivárják...* című megrázó versét tolmácsolta, majd a résztvevők egyperces néma csenddel adóztak a hősök és áldozatok emlékének.

Az idei Bethlen Gábor-díjat Szijártó István irodalomtörténész, az Eötvös Collegium egykori igazgatója, a Százak Tanácsa korábbi ügyvezető elnöke, a Márton Áron Emlékermet pedig Bárány Béla atya, a Zuglói Páduai Szent Antal Plébánia plébánosa kapta. Teleki Pál Érdeméremmel Gábor Csilla akadémikust, a Szociális Testvérek Társasága tagját, Muzsnay Árpád művelődésszervezőt, a Szatmárnémeti Kölcsey Kör elnökét, valamint Messik Miklóst, a Magyar Emlékekért a Világban Egyesület elnökét tüntették ki. A Székelyföld Jövőjéért ösztöndíjat Kovács Petra, a Székely Mikó Kollégium korábbi, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem jelenlegi diákja vehette át. Lezsák Sándor, a BGA kuratóriumának elnöke, a magyar Országgyűlés alelnöke zárszavában arra a kérdésre kereste a választ, hogy mitől különleges az Alapítvány a sok ezer magyar civil szervezet közül. A válasz elmondása szerint abban ragadható meg, hogy a BGA hű maradt a kezdetekben lefektetett alapelvekhez, és a mintegy másfélezer kitüntetettje közül egyet sem kell szégyellnie. „Aki Székelyföld magyar jövőjét támogatja, az a Kárpát-Haza magyar jövőjét erősíti. Székelyföld nélkül nincs múltunk, nincs jelenünk, nincs jövőnk” – szögezte le.

Bethlen Gábor-díjas

Szijártó István

„A történelem fölé csak a tudás emel, s bár az élet Tacitussal sem jövedelmezőbb, de tudjuk, emberibb. A világ lealjasodott szellemével egy emelkedett lelkületet kell szembeállítanunk. Mi tudjuk, hogy a magyarságnak van erre ereje. Tamási Áron szavaival: »ahol állandó a munka és örökös a gond, ott a lélek is kitartóbbá válik.«” Szijártó István többek között e szavakkal írja egyszere

keserű és biztató figyelmeztetését a Százak Tanácsa tagjainak, mivel nyolcvanéves korára lemondott ügyvezető elnöki tisztről. E tisztséget 1996-tól viselte, nagy önfegyelmel, kitartással és egyedül rá jellemző munkakedvvel. Volt ő 1984 és 1993 között az Eötvös Collegium igazgatója, tanított előtte és utána, szervezte a Balaton Akadémiát, mely 2003-tól a keszthelyi kastélyban talált helyet. Most – Petőfi Sándor költeményéből vett idézettel – *Egy ezredév néz ránk ítélő szemmel...* címet adta a Százak Tanácsa újabb kötetének.

Az idézett könyvet is ő szerkesztette, a Tanács tagjainak publikációiból. Természetesen sokfélék az írások is, melyek bekerültek a kötetbe, mint ahogy soknézetű és -szándékú a Százak Tanácsa tagsága is. Amiben egyeznek, az a nemzet iránti szolgálat vállalása és képviselése. Ez volt a Százak Tanácsa Fekete Gyula tervezte eredeti jellege és szellemisége, mely szakmától, hivatástól, nézettől függetlenül vállalta a nemzetszolgálatot. Az eredeti cél és hivatás maradt ugyanaz, miközben a tagság – a biológia törvénye szerint – folyton változott.

Szijártó István, amíg elérte nyolcvanadik születésnapját, temérdek tapasztalatot szerzett. Elsősorban Kaposváron. Ennek a somogyi városnak általános és középiskolája (a Táncsics Mihály Gimnázium) alapozta meg társadalmi érzékenységét. Ez az érzékenység fejlődött aztán a későbbi munkahelyek és egyéb tapasztalatok alapján tudássá és lelkületté. Így történhetett, hogy emberi kapcsolataiban meglehetősen sikeresen munkálkodott, hiszen az, hogy kiket kér fel a Százak Tanácsa tagjának, és kik azok, akik hallgatnak a szóra, az ő munkájának eredményességét mutatja. Mint ahogyan ezt igazolja a Százak Tanácsa kiegyensúlyozott politikai álláspontja is. A kiegyensúlyozottság azonban nem jelent megalkuvó magatartást. Mindez a magyar társadalom hosszú távú alakulását elemezve a legfontosabb ügyekben az Orbán-kormányt támogató magatartásban, néhány ügyben (például az oktatáspolitikai területén) csendes, de jól megfontolt bírálatban jelentkezik.

A könyvcímbe megjelenített Petőfi-idézet arra figyelmeztet: vigyázzunk, mert ha mi rosszul ítélünk, az ezredév is így ítél felőlünk. Nekünk pedig önbecsülés és felelősségvállalás dolga, hogy megfelelő választ adunk-e történelmi kérdésekre. Tudnunk kell, hogy „egy ezredév néz ránk ítélő szemmel” ma is.

Szijártó István ezzel a Petőfitől vett idézettel figyelmeztet és inti bölcs magatartásra a Százak Tanácsa tagjait és immár valamennyiünket.

Bíró Zoltán

Márton Áron Emlékérmes

Bárány Béla atya

- Tejszínhabot kérsz rá? – kérdezte Béla atya.
- Tejszínhab? – csillant fel a szemem. – Az is van?
- Hát, persze! – válaszolt Béla atya mosolyogva.

Sok finom kávét ittam már, amelyekkel figyelmes emberek kínáltak meg, és odafigyelésüket bizonyítja, hogy választani lehetett a tej, a tejszín, a completa vagy akár a tejhab között is, de a tejszínhab más. Csillogó szemekkel vágtam rá kérdésére, hogy „igen”. Lelki szemeim előtt felidéződtek gyermekkorom kakaói, amelyeket teljesen befedett a tejszínhab, és szinte akrobatikus mozdulatokra volt szükség, hogy megakadályozzam, hogy a túlcorduló finomság lefolyjon a bögre oldalán. Ez az egy kérdés felidézte bennem a szüleimmel töltött időt, az otthon melegét.

– És a tetejére fahéjat? – zökkenett ki gondolataimból Béla atya újabb kérdése. Mosolyogva bólogattam, hogy igen.

– Hát, Béla atya, ilyen vendégszeretetet és életörömet látva senki sem mondhatja a keresztényekre, hogy savanyúak vagyunk! – mondtam nevetve.

– Mert nem is vagyunk azok! – helyeselt Béla atya, és ő is nevetett.

Így kezdődött a beszélgetésünk, amelyen életéről faggattam Béla atyát, ifjúkori hittantanáromat az általa felújított plébánián – a kávéillatú konyhában, tejszínhabbal és fahéjjal.

Bárány Béla a Zuglói Páduai Szent Antal Plébániától – ahol Nagymaros után 1989 óta szolgál – 109 km-re fekvő, ma 1600 lelket számláló kis Árpád-kori településen, Varsányban született Winston Churchill brit miniszterelnök lemondásának, a Varsói Szerződés megalakulásának és Magyarország ENSZ-hez való csatlakozásának az évében. Az ő világra jötte azonban mindezeket megelőzte, hiszen január 8-án látta meg a napvilágot egy áldott szombati napon. Fialtal gyermekévei után Esztergomban tanult tovább a Temesvári Pelbárt Ferences Gimnáziumban. Ez a néhány év komoly hatást gyakorolt rá, és ekkor kapta meg élethivatását is. Nem égi harsonaszóval kísérve, nem dobpergéssel kihirdetve az égi karzatokról, hanem Jézus maga jött el hozzá álruhában. Krisztus ezt mondja Máté evangéliumának 25. fejezetében: „amit e legkisebb testvéreim közül eggyel is tettetek, velem tettétek”. Pedig már be volt oltva az ifjú Béla szíve az irodalom és a történelem szeretetével. A dr. Lukács István szalézi szerzetes atya által megismertetett istenes versek lángra gyújtották a lelkét, és vonzották a teológia mellett a magyar-történelem szakos tanári hivatás felé. De akkor történt valami. Egy szomorú napon nyílt az iskola kapuja, és két megtört, gyászruhás ember lépett be rajta. Édesapa és édesanya. Fiúkról jöttek beszélgetni az atyákkal, tanácsot, útmutatást kérve. Gyermekükről, aki néhány nappal korábban fulladt bele a Kis-Dunába. Mit lehet ilyenkor mondani? Mit mondanak az atyák a szülőknek? – fagyott bele a kérdés Bárány Bélába, és akkor eldöntötte – ahogy ő fogalmazott -: „Pap leszek, és igyekszem olyan emberek támasza lenni, akiknek nincsen semmiféle támaszuk.”

A központi szemináriumi évek után első szolgálati helyére, Nyergesújfalu helyezették. Odaköltözésének napja kitörölhetetlen emléket hagyott a szívében. De nem az új élet kezdetének izgalma okozta ezt, hanem a megrázó hír, amely 1981. május 13-án sokkolta az egész világot: „Meglőtték II. János Pál pápát!” Így Béla atya már hivatásának pirkadatán sejthette, hogy a papság nem egy ki-

hívásoktól mentes szolgálat. De ő így is szolgálni akart. Arra törekedett, hogy saját maga legyen mások számára ajándék. Mindezt úgy, hogy nem magára, hanem Istenre mutasson, rá irányítsa a figyelmet. Papi jelmondata is ezt az elkötelezettségét mutatja és erősíti: „Neki növekednie kell, nekem kisebbednem!” – találjuk János evangéliumának 3. fejezetében.

A történelemhamisítás azonban mindig dühítette. Már gimnazista korában rájött – hisz az atyák nyitogatták a szemeit –, hogy mást tanítanak a könyvek, és más a valóság. Meg akarta óvni a fiatalokat és a rábízottakat a torzításoktól. Főleg mindattól az igaztalanságtól, ami 1956-ot és az azt követő éveket körülvette.

A „rendszer” hidegségét maga is megtapasztalta. Huszonnégy hónapig tartó katonaideje alatt a papokat, lelkészeket érő megaláztatásban kispapként neki is része volt. Velük együtt őt is Lentibe sorozták be, az elsőlépcsős osztagba, amelynek tagjai mindenkor számíthattak arra, hogy ha bármi történik, őket vetik be. Hogy kiszúrjanak vele, 181 cm-es magassága ellenére harckocsizóknak osztották be, hogy minden egyes be- és kiszálláskor leordításban és fájdalomban legyen része. De Bárány Béla mindezeket nem tragédiaként, inkább kihívásként élte meg. Ahogy azt a beszélgetést is, amikor békepapnak akarták beszervezni. A Szentlélek vezetéséért imádkozott, miként kerülhetné el ezt a csapdát, és a baljós kérdés után, miszerint dolgozik-e a diktatúra szolgálatában, sajnálkozó arcot vágva ezt válaszolta: „Nem akarok a gépezetnek súlyos károkat okozni, hisz ilyet még sosem csináltam!” A beszerző pedig elhítte. Amikor Béla atyával együtt idéztük fel ezt az eseményt, nagyot neveltünk, és felelevenítettük Jézus tanácsát, aki ezt mondta: „Íme, én elküldelek titeket mint juhokat a farkasok közé: legyetek tehát okosak, mint a kígyók, és szelídek, mint a galambok.” Így Krisztus utasítását követve Bárány Béla megmenekült. De nem örökre. Első szolgálati helyén az iskola melletti lángosos figyelte meg és jelentett róla. De a korábbiakból tanulva Béla atya akkor is bevetette a krisztusi bölcsességet. Közösségépítő kirándulásaira egyszerre több mint 120 fiattal vitt magával, amely akkoriban szervezkedésnek minősült. De ebből a lángosos nem vett észre semmit, ugyanis a fiatalokat csoportokra osztva, velük egymástól távoli helyszíneken találkozott, kijátszva a besúgó éberségét, akinek az általa tapasztalt kisebb csoport nem okozott problémát.

De miért volt fontos a kirándulás? És miért fontos a Magyarok keresztútja minden nagypéntek este, ahol a fáklyák imbolygó fényében a templomkertben felidézük Krisztus szenvedésének történetét és hazánk kálváriáját? Vagy miért jelentős a 2008 óta minden hónap 13-án hazánkért átímádkozott fatimai engesztelő imaóra? Mit jelent a nemzeti színű gyertya az oltáron, az ünnepi szentmiséken, és mit jelentenek a híveknek átadott istenes és hazafias versek? Bárány Béla atya erről így gondolkodik: „A történelem egyben az üdvtörténetet is jelenti, ahogy hazánk történelme is. Isten ura a történelemnek. Azonban az eseményeket nem elég felidézni, nem elég csupán emlékezni, hanem mindezt át kell imádkozni.”

Emlékezni, valamint megélni és átímádkozni a pillanatot az ajándékozás Béla atyájával. Ezek a mindennapok a Páduai Szent Antal Plébánián. Korábbi és jelenlegi káplánjai szerint tele segítőkészséggel, a munkában mutatott alapossággal, kellő és megfelelő határozottsággal, de egyben rugalmassággal, a szépre, esztétikusra való törekvéssel, a másik elfogadásával és vendégszeretettel. Én ezt a sort két dologgal mindenképpen kiegészíteném: tele tejszínhabbal és fahéjjal.

A Bethlen Gábor Alapítvány Kuratóriuma Márton Áron Emlékérmét adományoz Bárány Bélának, a Páduai Szent Antal Plébánia plébánosának keresztény közösségformáló és nevelői munkássága, kiemelkedő nemzetszolgálatá elismeréseként.

Bartos Mónika

Teleki Pál Érdemérmes

Gábor Csilla

Gábor Csilla akadémikus, egyetemi tanár Kolozsvárott született 1963-ban. Városi gyerek volt, de édesanyja családja háromszéki, így gyermekkorában az anyai nagymamájával sokszor hónapokra elutazott a Kézdivásárhelyhez közeli Bélafalvára. Itt igazi falusi életet lehetett élni: fára mászni, mezőre menni, a baromfiudvart felfedezni. Életre szóló élménye maradt ez.

Magyar–angol szakos diplomáját a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Filológiai fakultásán szerezte 1986-ban. Angoltanári pályáját a román kommunista diktatúra kihelyezési rendelete alapján egy Brassó megyei román faluban kezdte, Szunyogszegen. Az elszigeteltségben példát és kapaszkodót a közeli Fogarason működött Babits Mihály jelentett ekkor számára, a nehéz napokon azzal bátorította magát: ha Babitsnak jó volt, akkor ő is kibírja azt a három kötelező évet.

A rendszerváltást követően a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen teológiát hallgatott. Az egyéni elhivatottságán túl, a teológia számára egyfajta segéd-tudomány is az irodalom és a régiség tanulmányozásához, hiszen az általa kutatott időszak szövegeinek jelentős hányada valamilyen egyházi műfaj, a legendától az imádságig, a prédikációtól a vitairatig. Ezek tisztességes megértéséhez pedig elengedhetetlennek látszottak a teológiai ismeretek.

Doktori értekezését a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem magyar irodalomtörténeti iskolájában védte meg, doktori disszertációjának témája 17. századi, a prédikációk, konkrétan a bibliafordító Káldi György szentbeszédei voltak. Az értekezést Debrecenben, Bitskey István igényes, ugyanakkor baráti, emberileg is példamutató irányításával készítette el. Mindeközben már a kolozsvári egyetem Magyar Irodalomtudományi Tanszékének oktatója, 2005-től egyetemi tanára, 2004–2007 között a kar dékánhelyettese lett. Kilenc évig a Bolyai Társaság elnöke volt, 2020-tól pedig a Kolozsvári Akadémiai Bizottság elnöke.

Kutatási területe a kora újkori magyar irodalom története, önálló és szerkesztett köteteinek száma meghaladja a húszat, tanulmányainak száma a nyolcvannal. Számos nemzetközi tanácskozás, találkozó szervezője és résztvevője.

Oktatóként évtizedek óta tanítja a magyar szakos hallgatókat Kolozsvárt, a régi magyar irodalom doktori képzés vezetője. Büszke lehet azokra a régi tanítványaira – sokan ma már a szakmában jól csengő nevű kollégák –, akik a különböző képzési szinteken felkérték témavezetőjüknek, s akikkel közös kutatásokat végeztek. Ezen együttműködésnek látható gyümölcsei a közös kötetek, az együtt szervezett konferenciák vagy másfajta rendezvények.

2019-ben – tudományos munkásságának és eredményeinek méltó elismeréseként – a Magyar Tudományos Akadémia külső tagjává választották, így módon – legjobb tudomásom szerint – ő az első szerzetesnő a magyar akadémikusok között.

Gábor Csilla ugyanis a bencés lelkiségen, Szent Benedek tanításán alapuló Szociális Testvérek Társaságának tagja, amely Társulatnak az alapító Slachta Margit egy évszázaddal ezelőtt feladatul szabta, hogy „hivatásos és képzett munkaerőket állítson be a modern élet által teremtett minden téren”. Magyarországon élt, eleinte tudományos ösztöndíjasként, majd tanárként, amikor intenzíven keresve az útját, a belső hívás már határozottan a szerzetességre irányította – ahogyan fogalmazott – nemcsak a figyelmét, de a vágyait is. Keresés közben felismerte, hogy a hivatása nem a „klasszikus” apácáé: ő a világban élve szeretné – ahogyan mondta – „az Istennek szenteltségemet megélni, a szakmámat gyakorolni”.

Az ő élete példa arra, hogy hit és tudomány kéz a kézben járhat együtt, hogy az Istennek való legmagasabb szintű elköteleződés és a legmagasabb szintű tudományosság nem zárják ki egymást, sőt felerősíthetik hatásukat. Abban az évben lépett be a Szociális Testvérek Társaságába, amikor elkezdett tanítani a Babeş-Bolyai Tudományegyetemen, abban az évben tett első fogadalmat, amely évben megvédte doktori értekezését, egyazon évben tett örök fogadalmat, és jelent meg az első könyve, doktori dolgozata monográfiává érlelt változata. Mindez lehetne véletlen is, de tudjuk és hisszük, hogy inkább egy elhivatott élet szimbóluma.

A mának, a megzavarodott világunknak az ő elhivatott, elkötelezett és ugyanakkor magasan minősített tudományos munkásságának példájára, a kutatás, az oktatás és a nevelés életművében megtestesülő összhangjára van szüksége. Aki ezáltal méltó örököse az erdélyi, kolozsvári magyar kulturális örökség megőrzőinek és elevenen tartóinak. Ezért állítjuk Gábor Csillát méltán mindannyiunk elé példaként, a Bethlen Gábor Alapítvány Teleki Pál Érdemermeseként.

Isten áldása legyen munkáján!

Petrik Béla

Muzsnay Árpád

A 143 éve született gróf Teleki Pált „hiába takarják hazug feledésbe” – ahogy Vas István írta 1956-ban –, most is csak a magyar múltat „végképp eltörölni” szándékozó szovjet-kommunista parancsuralom alól fölszabadult „nemzeti megújulás” hívei éltetik emlékét. Az utódállamokban is – ahol a rendszerváltoztatás ébresztette a határokat túlélő magyar emlékezők hadait, képviselőit – nagy zökkenőkkel, váratlan szakadékokkal, viharokkal, sovén gyűlölettel küszködünk folyvást a háborúktól fenyegetett Kárpát-medencében napjainkban, itt és odaát is. Mementó kell!

2006-ban a korabeli hatalom „rendvédelmi szervei” által megtámadott tüntető ünneplők vére, az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc ötvenedik évfordulójának megcsúfolása, kormányzati lekezelése arra készítetett bennünket, hogy nemzeti ünnepünk és nemzetvédő kormányfőnk tiszteletére Teleki Pál Érdemérem kitüntetést létesítsünk. A Bethlen Gábor Alapítvány 2006 óta e díjjal a magyar örökség elszánt védelmezőit, az értékteremtő és éltető közösségi munkát jutalmazza; a névadó emberi példáját, szolgálatát követő személyeket, egyesületeket, intézményeket tünteti ki. Ez az érdemérem – Alapítványunk „becsületrendje” – helyettesíti a szülővárosából 2004-ben törvénysértő módon kitiltott Teleki Pál budavári bronzszobrát, Rieger Tibor alkotását. Ez – Vörösmarty szavaival – *Az élő szobor* évről évre új erővel gyarapodik; épül tovább, emlékezteti a magyarságot nemzetnevelő tudós-tanárára; helytállására, tetteire, túlélő cserkészeire, tanítására!

A Bethlen Gábor Alapítvány kuratóriuma az elmúlt másfél évtizedben 110 személynek és 16 közösség képviselőjének adományozott gróf Teleki Pálról elnevezett kitüntetést. A Rieger Tibor bronzplakettjével és a Telekiek címerével ékes oklevéllel kitüntetett Teleki Pál Érdemermesek tábora ma újabb három kiválósággal gyarapodik. Megtisztelő, hogy régi küzdőtársunkat, Muzsnay Árpádot, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület (EMKE) életműdíjas művelődésszervezőjét én méltathatom.

Muzsnay Árpád 1941. június 21-én Szatmárnémetiben, református családban született. A középiskolát szülővárosa Kölcsey Ferenc Líceumában végezte, majd tanulmányait Kolozsváron a Babeş-Bolyai Tudományegyetemen folytatta, ahol 1963-ban szerzett magyar nyelv és irodalom szakos tanári diplomát. Pályáját általános iskolai tanárként kezdte Kiskolcson, majd Batizon folytatta – tanított és közben írt is. 1974-től újságíró, a *Falvak Dolgozó Népe* belső munkatársa, majd a lap 1992. augusztusi megszűntéig rovatvezetője. A Szatmár megyei Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) alapító tagja, megyei titkára, majd 1992-től elnöke, 1993-tól az RMDSZ ügyvezető elnöksége művelődési előadója, aki 2003-ban a szervezet alkalmazottjaként vonult nyugdíjba. Riportjai, színházi és képzőművészeti jegyzetei, írásai antológiákban és az *Iffjúmunkás*, a *Tanügyi Újság*, a *Korunk* és az *Utunk* hasábjain jelentek meg.

A 130 éves EMKÉ-t 1947-ben fölszámolták, de 1991. április 20-án Brassóban, az RMDSZ és az erdélyi magyar civil társadalom vezetőinek összefogásával

újjaszületett. Tanúi és támogatói voltunk e döntésnek, a megújulás máig élő folyamatának. Ennek Muzsnay Árpád aktív résztvevője, fáradhatatlan, lelkes szervezője volt, és ma is az. Első találkozásunk 1990-ben, a Művelődési és Oktatási Minisztérium munkatársainak erdélyi kirándulásán történt, ahol Kölcsey szülőfaluját, Szödemetert is meglátogattuk. Ő kalauzolt. Feledhetetlen, megrázó emléke marad ez minden résztvevőnek! A magyar *Himnusz* költőjének szülőházát a román ortodoxok kisajátították, a magyar emléktáblát leverték, a látogatókat nem engedték be. A faluban magyar szót nem hallottunk. Végül a lepusztult is szép református templom magyar szolgája fogadott minket az Isten házában...

Azóta sem jártam arra, de örömmel olvastam a „megtörtént csodát” az *Irodalmi Magazin* Kölcsey-számában (2015/3), amely méltó válogatás elődeink, kortársaink értékelő – Kölcsey szellemiségét éltető – vallomásaiból, emlékező írásaiból. Ebben találjuk Ács Margit *Kölcsey megidézése Szödemeteren, szülőházánál* című esszéjét, valamint Kölcsey 2015-ben adományozott, román nyelvű *post mortem* díszpolgári címe oklevelének és a felújított református templomnak a fotóit is. Olvashatjuk benne a Fehérgyarmaton alapított, de országos hatókörű Kölcsey Társaság értékőrző és építő munkásságáról szóló kitűnő írásokat. Ezeket követi Muzsnay Árpád főlemelő áttekintése azokról a szervezetekről és eseményekről, melyeknek három évtizede ő az egyik éltetője, fő szervezője (*A Szatmárnémeti Kölcsey Kör hagyományörző tevékenysége*). Éves összejöveteleik közül a Szödemeteren rendezett augusztus eleji Kölcsey-megemlékezéseket említi, a Kárpát-medencére kiterjedő Ady-ünnepségek élén a novemberi érmindszenti zárandoklatot, valamint a majtényi síkon április végén tartott kuruc ünnepségeket. Ez utóbbiak létrejötte összefügg az 1990. márciusi véres marosvásárhelyi eseményekkel: a békésebb együttélésre ösztönöznek, hiszen „II. Rákóczi Ferenc történelmünk utolsó olyan egyénisége, aki olyan szabadságharcot vezetett e térségben, amelyet sem felekezeti, sem nemzetiségi, sőt a kezdetekkor még társadalmi feszültségek, viszályok sem árnyékolnak be.” Számvetésében felsorolja a román kommunista hatalom által letarolt partiumi vidék magyar emlékhelyeinek újraállítását. Szatmárnémetiben 1989-et követően felavatták például Kölcsey Ferenc, Dsida Jenő, Petőfi Sándor, Szilágyi Domokos, II. Rákóczi Ferenc, Bethlen Gábor és Hám János püspök szobrát, Nagykárolyban Károli Gáspár, Kaffka Margit, Petőfi Sándor és Károlyi Sándor kapott szobrot, Börvelyben Móricz Zsigmond, Szárazberken és Sándorhomonkon Bocskai István fejedelem, Szatmárhegyen Páskándi Géza, Szamoskrassón Bem József emlékjelét állították fel. Díjazottunk az élő Rákóczi történelmi, a Jakabffy Napok kisebbségpolitikai, a Szilágyi Domokos Napok irodalomtörténeti és a *Mi nekem az igazság?* című, Páskándi Gézával és korával foglalkozó tanácskozások szervezője is. Aki szervezett hasonló, sokszereplős közösségi rendezvényeket, tiszteleg a szándékért is, amellyel „a romániai Szatmár megyében és környékén két világháború közötti, majd pedig a pártállami évek nemzeti tudatot kilúgozni akaró, emlékeinket eltüntető, meghamisító törekvésein

igyekeztünk úrrá lenni. Nem pótolunk mindent, de tettünk és folyamatosan teszünk valamit – Kölcsey szellemében. Hatni, alkotni, gyarapítani akarunk, hogy hazánknak tekinthető Kárpát-medence azon része, ahol élünk, valóban fényre derüljön.”

A küzdelmes évtizedekben végzett eredményes közérdekű tevékenysége elismeréseként több kitüntetésben is részesült Muzsnay Árpád, a Szatmárnémeti Kölcsey Kör elnöke. Közülük kiemelem a 2004-ben adományozott Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztjét, a 2016-ban neki ítelt Bocskai-díjat, majd a 2017-es Eötvös József Sajtódíjat és a 2020-as Szabolcs–Szatmár–Bereg Megyei Közgyűlés Kölcsey Ferenc-díját. 2021-ben a Magyar Kultúra Napja alkalmából a CSEMADOK Fábry Zoltán-díjjal tüntette ki. Tavaly, nyolcvanadik születésnapján, munkásságáért, sikeres közművelődési tevékenységéért, a Dsida-, Páskándi- és Jakabffy-kutatásokat ösztönző munkájáért, s Kölcsey Ferenc emlékezetének ápolásáért az EMKE életműdíját kapta meg. Most pedig a Bethlen Gábor Alapítvány a magyar örökség védelmében folytatott értékkeremtő és életető közösségi munkájáért a Teleki Pál Érdemérmét adományozza a nyolcvanegy éves Muzsnay Árpádnak.

Isten áldja és éltesse kitüntetettünket és családját!

Bakos István

Messik Miklós

„Nem lehet tisztességes emlékezés nélkül nemzetet építeni.”
(Széchenyi István)

A dr. Messik Miklós elnök úr vezette Magyar Emlékekért a Világban Közhasznú Egyesületről előadásainkon, kiadványainkon, könyveinken és kiállításainkon keresztül lehet tájékozódni. Ha utánanézzünk, az alapító és közössége folyamatosan bővülő és nagyívű munkásságáról győződhetünk meg. Magam rendszertelenül bár, de résztvevője vagyok összejöveteleinknek, voltam egyszer-kétszer előadójuk is, továbbá bírják erkölcsi és szerény anyagi támogatásomat is értékes tevékenységükhöz, nemzeti emlékezetünk világszerte fellelhető részeinek gyűjtéséhez, kutatásához, feldolgozásához és az ismeretterjesztő munkájukhoz. A közhasznú egyesületi munkát, a magyar emlékhelykutatói tevékenységet a magyar tudás, fantázia, alkotó életek és tehetség emlékeinek a bemutatása, a sajátos és egyedi magyar hagyományok megőrzése, tisztelete és ápolása vezérli. Az alapító régóta hangsúlyozza: a közösség tevékenysége a magyar múlt külhonban is fellelhető személyi és tárgyi emlékeinek vagy éppen eseményeinek kutatásával és ápolásával soha nem szeretne csak a felkutatott címek és emlékek tárgyyszerű „regisztrálásában” kimerülni. Ennél fontosabb számukra a jeles magyar személyekhez vagy sorsdöntő eseményekhez kötődő, tanulságul szolgáló példák továbbadása, a jövőt is építő gondolatok közvetítése. Napjainkban ez különösen fontos! Ezért is helyezte mottóként a jelen év programjai fölé Illyés Gyula sorait

az Egyesület: „A szél kihívásaira a fa a gyökereivel válaszol.” Az elmúlt évben az alapító ezért is tartotta fontosnak, hogy *Európa őslakos népeiről és azok magyar vonatkozásairól* címmel előadásorozatot indítsanak.

Messik Miklós 1952. december 4-én született Budapesten. Gyengéd édesanyja és mindig tisztelt édesapja védelmezésében együtt nevelkedett két testvérével. Eszmélése, emlékképei 1956-ra nyúlnak vissza. Szellemi fejlődését a kommunizmus évtizedeiben meghurcolt jogász édesapja és a nehézségek idején is rendületlen édesanyja istápolta. Tőlük a cselekvő hazafiságot örökölte; a hivatás fontosságát, a szülőföld megbecsülését rajtuk kívül még a nagyapáktól kapta útravalóul.

Középiszkolai tanulmányait a Szentendrei Ferences Gimnáziumban folytatta, ahol a ferences rendi atyák pallérozták, segítették széles körű érdeklődésének kielégítését, különös tekintettel a történelemtudományok és a művelődéstörténet területén. A „hátrányos” egyházi gimnázium elvégzése után vendéghallgatóként az ELTE Történelemtudományi és Régészeti Tanszékeinek előadásait látogatta. S ahogyan lehetősége nyílt, beiratkozott az ELTE Jogtudományi Karára, ahol jogtörténetből írta szakdolgozatát, majd doktori fokozatot szerzett. 1994-ben a BME Építészettörténeti Tanszéke Műemlékvédelem Szakán szerezte meg másoddiplomáját. S eközben már publikált mint újságíró, majd országjáró-vezetői tanfolyamokat végzett el. A TIT keretében csoportokat vezetett; előadásokat tartott itthon s határainkon túl a magyarság alig ismert múltjából, annak jelölt és jelöletlen emlékeiről.

Tevékenysége a nyolcvanas években a magyar emlékek európai és tengerentúli kutatásaival bővült. 1986-ban, néhány hetes rokonlátogatást követően az Amerikai Egyesült Államokból hazatérve, *A Keleti-partvidék és magyar emlékei* címmel a TIT keretében tartott előadást. S ekkortól egy különös, önként vállalt szakmai életút vette kezdetét. Az ezt követő évtizedekben már módszeresen kezdte felkutatni, fényképezni a határon túli és európai magyar emlékek sokaságát. 1996-ban megalakította a Magyar Emlékhelyek Műhelyt. 1997-ben a *Párizs és környéke magyar emlékei* című kötet jelent meg, melynek társszerzője volt, majd ezt 1998-ban a *Magyar múlt emlékei francia földön* című első fotódokumentációs kiállítása követte Ópusztaszeren. Alig egy esztendővel később újabb kiállítás nyílt Londonban az akkori Mindszenty Házban *Reformkori utazóink és '48-as emigrációnk Angliában*, majd a Párizsi Magyar Intézetben *Reformkori utazóink és '48-as emigrációnk emlékei Franciaországban* címmel. Ez az esemény további lendületet és erőt adott a folytatáshoz: ekkor, 1999-ben találkozott ugyanis Sütő András erdélyi íróval, aki a vendégkönyvi bejegyzésében a magyar emlékek számbavételének világméretűvé bővítésére biztatta. 2001. január 15-én 18 alapító taggal létrejött a Magyar Emlékekért a Világban Közhasznú Egyesület, a MEVE, melynek elnöke Messik Miklós lett. Az Alapító okirat szövegezése így indul: „a magyar emlékkutatás az egyetemes emberi kultúra számunkra kiemelkedően fontos, természetszerűen különleges része, mint a szülőföld emlékeinek feltárása”.

1999-től Messik Miklós a közösségépítés feladatát is célul tűzte ki azok körében, akik részt vesznek a magyar emlékek felkutatásában, dokumentálásában s a tárlatok, publikációk, könyvek megtervezésben, megírásában s kivitelezésében. 2001 óta a Magyar Emlékekért a Világban Egyesület kutatóköre céltudatosan szorgalmazza s jelöli ki a feladatokat a magyar emlékhelyek világméretű felkutatásáért, gyűjtéséért. Az évek során a „csapat” igazi alkotóközösséggé fejlődött, amelynek tagjai, bár különböző szakmákat képviselnek, azonos célért dolgoznak együtt. A diákokat előadásaiknál közreműködőként, a kiállítás-építéseiknél, az adminisztratív munkáknál pedig önkéntesként igyekeznek bevonni.

A MEVE működésének pilléreit az előadások, előadássorozatok, könyvek, publikációk és kiállítások adják. Közel ötszáz helyszíni előadást tartottak bel- és külföldön – példa erre a 2008-as, *Mit adott a magyar reneszánsz a világnak* című előadássorozat, majd tanulmánykötet. Kilenc kötet és több mint száz publikáció jelzi munkájukat. Már négyszáznál is több helyszínen mutatták be a kisebb-nagyobb méretű fotódokumentációs kiállításait (Rákóczi és kuruc emlékek nyomában Európában, Kossuth-emigráció Európában, Jókai Mór, Vörösmarty Mihály, Erzsébet királyné, Kőrösi Csoma Sándor, Bartók Béla, 1956 emlékezete a világhban). A magyar történelmi múlt feltárásának már valóban globális méretű kutatásának tekinthető a *Magyar múlt nyomában Britanniában* című londoni és edinburgh-i kiállítás (2004), a *Magyarország virága – Árpád-házi Szent Erzsébet emlékezete Európában* című Aachenben, Párizsban, Lyonban, Londonban és több honi városban megrendezett nagyméretű kiállítás (2007), a *Liszt Ferenc emlékeknél Európában* című tárlat (2010) vagy a *Széchenyi emlékek nyomában Európában* című kiállítás Nagycenken, Nagyváradon, a londoni Szent István Házban és a budapesti Fasori Gimnáziumban. Tizennégy kisfilmet készítettek, az elsőt 2006-ban, *A Dunától a Temzéig, magyar emlékek Londonban és környékén* címmel. További kisfilmeket készítettek, Erkel Ferenc, Benedek Elek és mások életútja nyomában. Nyolc emléktáblát állítottak Aranyosgyérestől Isztambulig, Felsőörstől Londonig.

Munkásságukat a TIT elismerő oklevelével, a Hűség a hazáért érdemkereszttel, a Magyar Szellemi Védegylet diplomájával, Ex Libris díjjal, valamint a Széchenyi Társaság díjával ismerték el.

A Bethlen Gábor Alapítvány a magyar örökség védelmezőit, az értékteremtő munkát, Teleki szolidáris szellemiségét és emberi példáját követőket tünteti ki a Teleki Pál Érdeméremmel.

A magyar emlékek felkutatása a világban nagy érték, múltunk számbavételéről szóló, de jövőt építő munka. Tudatosság, tudás kell a közösségben, a MEVE szakértőivel elvégzett munkához. Az eredmény közkinccsé tétele maradandó alkotás, amely talaján nő nemzetünk önbecsülése. Ennek a munkának a letéteményese, irányítója, hajtóereje dr. Messik Miklós, aki méltó a Teleki Pál Érdeméremre.

Béres József

Székelyföld Jövőjéért ösztöndíj

Kovács Petra

Nagy öröm és megtiszteltetés számomra, hogy méltathatom kedves tanítványom, Kovács Petra kivételes eredményeit. Egy tanár számára kegyelem, amikor hozzá hasonló diákot taníthat. Valóságos kihívás óráról órára irányítani, nyitogatni elméjét, szívét. A sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégium magyartanáráként Kovács Petrát magyar nyelv és irodalomra tanítottam a líceumi évek alatt.

Már kilencedik osztályban felfigyeltem az irodalom iránti szeretetére. Különleges elköteleződés vezette arra, hogy olvassa és előadja a műveket, mélyen belemerüljön varázslatos világukba, később megismerje az alkotók életét és az általuk teremtett világok beavatottjává váljon. Nála a tehetség szorgalommal és alázattal társult. Számomra élmény és öröm volt irányítani ezen az úton. Vállaltam, és továbbra is vállalom a mentori tisztséget pályája kiteljesedése érdekében – most már pályatársként, egyazon szenvedélyen osztozva. Kovács Petra ma már másodéves hallgató a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetemen, ahol a líceumi sikereihez hasonló előmenetelt tudhat magáénak.

Az alábbiakban össze kívánom foglalni líceumi versenyeredményeit, kitérek jellembeli, emberi és erkölcsi értékeire is, amelyekkel kiérdemelte 2022-ben a Bethlen Gábor Alapítvány Székelyföld Jövőjéért ösztöndíját. Kilencedik osztályban a Mikes Kelemen Magyar Nyelv- és Irodalom Tantárgyverseny megyei szakaszán első, országos szakaszán második díjat kapott. Ugyanebben az évben az Apáczai Csere János Magyar Nyelv-, Irodalom- és Kultúra Nemzetközi Tantárgyversenyen első helyezett lett. 2017-ben a Magyar Nyelvért Barabás Samu-emlékdíjat kapott Ferencváros önkormányzatának felajánlására. Tizedik osztályban, ugyancsak a Mikes Kelemen Tantárgyverseny megyei szakaszán harmadik, országos szakaszán első, az Apáczai Nemzetközi Tantárgyversenyen pedig negyedik helyezett lett. Ezen eredményekért 2018-ban RMDSZ, illetve az Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége (RMPSZ) országos elnökség különdíjában részesült. Tizenegyedik osztályban szintén eljutott a Mikes Tantárgyversenyen az országos szakaszig, de sajnos a koronavírus-járvány miatt ez a forduló már nem valósult meg. Ezekben a versenyeken versmondóként is díjazott volt. Az Apáczai Csere János Tantárgyverseny keretein belül megrendezett szavalóversenyen harmadik, drámakategóriában pedig első helyezést ért el. A 2018–19-es tanévben a kilencedik osztályban elért kimagasló eredményeiért megkapta az RMPSZ Kós Károly-díját. Szintén ebben a tanévben tagja volt a Bölcs Diákok országos szintű vetélkedő megyei elsődíjas csapatának. Ezzel az eredménnyel országos szinten az első tíz csapat közé kerültek. Szép beszédhangja, szavalói tehetsége révén az iskola, a város ünnepi alkalmaira készített irodalmi összeállítások állandó résztvevője volt. Szorgalmas, komoly munkája, kitartása más területeken is megmutatkozott. Kedvvel próbálta ki önmagát újabb és újabb kihívásokra vállalkozva. Másik szenvedélye a sport volt, ebben is jeleskedett.

A kolozsvári A mi olimpiánk Erdélyi Magyar Középiskolás Sportolimpián harmadik helyezést ért el, az országos iskolai sportolimpia megyei szakaszán egyéniben harmadik és negyedik, csapatban első helyezést ért el. Tizedik osztályban részt vett a XXIII. Országos Ifjúsági Honismereti Akadémián is. Ugyanebben az évben az Országos Kézilabdaszövetség által szervezett ifjúsági strandkézilabda-bajnokságon harmadik helyezést ért el. Tizenegyedik osztályban A mi olimpiánk versenyen harmadik, a megyei iskolák közötti kézilabdabajnokságon második helyezést ért el. Ugyanekkor a megyei angol tantárgyversenyen is jeleskedett: B kategóriában harmadik helyezett lett. Tizenkettedik osztályban az Implom József-helyesírási versenyen eljutott a Kárpát-medencei döntőig. Tanulmányi eredményei is kitűnőek voltak, a líceumi évfolyamon minden évben az osztály első tanulója volt. Iskolás éve alatt végig a *Kavarkád* iskolaújság egyik szerzője és szerkesztője volt, példaképe a Székely Mikó Kollégium minden diákjának. Kiváló olimpiai teljesítményeiért már középiskolásként felvételt nyert a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karára.

2021 szeptemberében kezdte meg egyetemi tanulmányait magyar nyelv és irodalom, világ- és összehasonlító irodalom szakpárosításon. A 2021–22-es tanév során az évfolyam élvonalába került: első félévben 10-es, második félévben 9,66-os átlaggal. Emellett részt vállalt az egyetemi élet megszervezésében és felkészítésében is. A tanév folyamán ugyanis csatlakozott a Bölcsész szakosztályhoz, ahol alelnöki tisztséget tölt be. A tanév végén megpályázott egy öt hónapra szóló ösztöndíjat, amelyet sikerrel elnyert. Így a 2022–23-as tanév első félévében a Makovecz Ösztöndíjprogram résztvevője lett, melynek keretei között jelenleg az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán hallgat előadásokat és vesz részt szemináriumokon. Leginkább magyar alapképzéses órák és művelődés-, illetve irodalomtudománnyal kapcsolatos kurzusok ragadták meg a figyelmét. Továbbá az idei tanévben felvételt nyert a Babeş-Bolyai Tudományegyetem magyar tagozatán működő irodalomtudományi tanszék szakollégiumába, a Láthatatlan Kollégiumba. Itt Spanyol-Amerika irodalmaival kapcsolatos műhelygyakorlatokon vesz majd részt.

Az elkövetkezőkben is hasonló sikereket kívánok számára. Tudom, hogy még sokféle kihívásban lesz része, de azokat is legjobb tudása szerint igyekszik majd legyőzni, önmaga kiteljesítésére felhasználni. Meggyőződésem továbbá, hogy a megszerzett tudással, kivételes tehetségével szülőföldje hasznát fogja szolgálni. Ehhez kívánok számára erőt, egészséget és szerető, fenntartó emberi közösséget.

Tókos Ibolya

Összeállította: *Nagy Mihály Zoltán*

NAGYMIHÁLY ZOLTÁN (1988), a Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet és Archívum (RETÖRKI) munkatársa.